

Quản lý sinh hoạt tổ chuyên môn theo nghiên cứu bài học tại các trường tiểu học

Nguyễn Thị Hồng Vân *

*Trường Đại học Trà Vinh

Received: 30/3/2023; Accepted: 6/4/2023; Published: 12/4/2023

Abstract: From the results of theoretical research on the management of professional group activities according to the study of lessons in primary schools; The article presents the above problem to improve the efficiency of professional groups in primary schools.

Keywords: Managing activities of professional groups, studying lessons, elementary schools

1. Đặt vấn đề

Để đáp ứng yêu cầu đổi mới toàn diện nền giáo dục Việt Nam, sinh hoạt tổ chuyên môn (SHTCM) cũng cần có sự “phá bỏ khuôn thước”. Từ yêu cầu bức thiết của thực tiễn, mô hình nghiên cứu bài học (NCBH) đã ra đời. NCBH trong SHTCM nhằm nâng cao năng lực nghề nghiệp của GV thông qua nghiên cứu để cải tiến các hoạt động dạy học (HDDH) các bài học cụ thể, qua đó cải tiến chất lượng học của HS. Vì vậy, quản lý có hiệu quả SHTCM theo NCBH là một trong những nhiệm vụ của Hiệu trưởng để nâng cao chất lượng đội ngũ GV, từ đó nâng cao CLDH và giáo dục, đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục phổ thông (GDPT) hiện nay. Đây cũng được coi là một nhiệm vụ trong công tác chuyên môn của nhà trường tiểu học trên con đường hướng tới mục tiêu đạt trường chuẩn Quốc gia mức độ. Vấn đề này tuy đã được triển khai ở nhiều nơi nhưng việc nghiên cứu quản lý SHTCM theo NCBH của Hiệu trưởng trường Tiểu học vẫn còn được nhiều người quan tâm.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Sinh hoạt chuyên môn ở trường Tiểu học

2.1.1. Vị trí, chức năng của SHCM: SHCM là hoạt động quan trọng trong các nhà trường, trong đó có trường Tiểu học. SHCM là đầu mối để Hiệu trưởng quản lý nhiều mặt, trong đó có việc phát hiện, bồi dưỡng năng lực GV.

Chức năng của SHCM: Giúp Hiệu trưởng điều hành các hoạt động nghiệp vụ chuyên môn liên quan đến dạy và học; Trực tiếp quản lý GV trong tổ theo nhiệm vụ quy định. Tổ trưởng chuyên môn phải là người có khả năng xây dựng kế hoạch, điều hành tổ chức hoạt động của tổ theo kế hoạch giáo dục, phân phối chương trình môn học của Bộ GD&ĐT và kế hoạch năm học của nhà trường; tổ chức bồi dưỡng chuyên môn cho GV trong tổ; đánh giá, xếp loại và đề

xuất khen thưởng, kỉ luật GV thuộc tổ mình quản lý.

Do đó, TTCM phải là người có phẩm chất đạo đức tốt; có năng lực, trình độ, kinh nghiệm chuyên môn; có uy tín đối với đồng nghiệp, HS. TTCM phải là người có khả năng tập hợp GV trong tổ, biết lắng nghe, tạo sự đoàn kết trong tổ, gương mẫu, công bằng, kiên trì, khéo léo trong giao tiếp, ứng xử.

2.1.2. Sinh hoạt chuyên môn ở trường Tiểu học: là nhiệm vụ quan trọng và chủ yếu, sự tham gia, đóng góp của mỗi thành viên trong nhà trường góp phần tạo nên môi trường học tập giảng dạy trong HS và GV. Hoạt động SHCM đúng hướng, đúng quy trình, kỹ thuật tạo nên môi trường giáo dục hiểu biết, tin tưởng, hiệu quả. Trong SHCM, các thành viên tham gia nhiệt huyết, hào hứng, định hướng là cần thiết. Khi mỗi thành viên SHCM hiểu rõ họ sẽ tham gia không mệt mỏi, sáng tạo trong mọi hoạt động chuyên môn. Cán bộ quản lý trường học, các GV cốt cán ở các bộ môn cần tìm hiểu, nắm rõ nội dung của hoạt động sinh hoạt chuyên môn theo nghiên cứu bài học. Việc phổ biến về NCBH trong hoạt động SHCM với từng thành viên trong nhà trường, góp phần thực hiện đúng, nêu hiệu sai chúng ta sẽ quay trở lại với SHCM truyền thống. Để tạo nên môi trường học tập sâu rộng, đảm bảo đúng quy trình, kỹ thuật của hoạt động SHCM theo NCBH cần đến sự liên kết thực hiện của các cụm trường, liên trường, toàn ngành. Hướng dẫn, tổ chức, SHCM gắn lý thuyết và thực hành, tổ chức các buổi sinh hoạt mẫu, rút kinh nghiệm chỉnh sửa những nội dung chưa đúng trong quá trình thực hiện.

Trong kế hoạch hoạt động, SHCM tổ chức thường kỳ, mỗi tuần dành một buổi “chuyên môn” để thực hiện hoạt động sinh hoạt chuyên môn theo nghiên cứu bài học: dự giờ, suy ngẫm và thảo luận. Khi thực hiện, CBQL và TTCM là người đi đầu, tổ chức hoạt động SHCM theo NCBH theo giai đoạn: tập trung, chia

nhóm và tách tổ, nhóm sau khi thành thạo. Việc chia nhỏ nhóm sẽ tạo cơ hội cho tất cả các thành viên được xây dựng ý kiến trong các buổi sinh hoạt tổ.

Hiện nay, hoạt động SHCM tại trường là một HĐBD năng lực GV tại chỗ, từ thực tế nhằm nâng cao NLCM của GV. Hoạt động SHCM dựa trên “Nghiên cứu bài học” đang được coi là công cụ để chẩn đoán, phát hiện rõ ràng, cụ thể từng vấn đề trong việc học của HS; suy xét và lý giải cặn kẽ, toàn diện, rộng mở các nguyên nhân liên quan, từ đó giúp GV thiết kế, tiến hành bài học thực sự có chất lượng cho HS. Đó là một tiếp cận, mô hình hay công cụ nghiên cứu mới nhằm đảm bảo cơ hội học tập thực sự có chất lượng với mọi HS trong từng bài học.

Như vậy, SHCM là một bộ phận không thể thiếu trong các nhà trường phổ thông. Các tổ, nhóm chuyên môn có mối quan hệ hợp tác với nhau, phối hợp các bộ phận nghiệp vụ khác và các tổ chức đoàn thể trong nhà trường thực hiện các nhiệm vụ của tổ và các nhiệm vụ khác của chiến lược phát triển nhà trường để đưa nhà trường đạt được các mục tiêu đã đề ra. SHCM là nơi trực tiếp triển khai các mặt hoạt động của nhà trường, trong đó trọng tâm là hoạt động giáo dục và dạy học.

2.2. Sinh hoạt chuyên môn theo NCBH ở trường Tiểu học

2.2.1. Các nguyên tắc SHCM theo NCBH

Nguyên tắc 1. Từ bỏ phương pháp truyền thụ kiến thức một chiều, áp đặt kiểu thuyết trình truyền thống.

Trong những giờ học như vậy, GV thiên về giải thích các kiến thức, còn HS học một cách thụ động. Cách dạy như vậy trước mắt có thể không ảnh hưởng đến kết quả thi cử, tuy nhiên về lâu dài tạo nên nhiều thói quen có hại cho cuộc sống của HS như không có tư duy độc lập mà theo tâm lý đám đông. Mặt khác, cách dạy này triệt tiêu sự tham gia tích cực của HS vào bài giảng, không khuyến khích sự hợp tác trong học tập giữa HS với HS. Cách dạy học như vậy theo một nghiên cứu của Mỹ, sau sáu tháng người học chỉ lưu giữ được khoảng 5% những gì đã được nghe giảng. Để giải quyết tình trạng này, GV cần biết chấp nhận mọi HS, không được bỏ rơi các em học yếu, kém. Chuyển đổi phương pháp truyền thụ một chiều thành phương pháp dạy học có sự tham gia tích cực của người học, phát triển năng lực người học. Những yếu tố sau cần được đưa vào bài học hàng ngày:

- Nguyên tắc 2. Sử dụng TBDH thực tế. Bài học là của HS, bài học cần được gắn liền với thực tiễn cuộc sống của HS. Chống lại các giờ học lý thuyết suông, thiếu thực tiễn, thực hành.

Nguyên tắc 3. Hoạt động nhóm nhỏ hiệu quả,

chống lại các hiện tượng ý lại, hiện tượng tách nhóm (bị bỏ rơi từ nhóm trung bình xuống nhóm yếu, kém).

Nguyên tắc 4. Giao nhiệm vụ học tập vừa sức, không quá dễ, nhưng không quá khó.

Giao nhiệm vụ quá đơn giản, dễ dàng cho HS dẫn đến các em ở nhóm khá, giỏi không phát triển được năng lực ở mức cao hơn.

Nguyên tắc 5. Chia sẻ ý kiến, ý tưởng để xây dựng mối quan hệ giữa GV với HS, HS với HS.

2.2.2. Các bước hoạt động SHCM theo NCBH ở trường tiểu học

Tiến hành theo các bước như sau:

Bước 1: Sinh hoạt chuyên môn xây dựng kế hoạch NCBH: Lập kế hoạch dạy học và triển khai kế hoạch; Phân công GV cốt cán (hoặc GV tự nguyện) lựa chọn, nghiên cứu bài dạy.

Bước 2: Sinh hoạt chuyên môn thảo luận về mục tiêu, nội dung bài dạy: Xác định mục tiêu bài dạy; Xác định nội dung trọng tâm bài dạy; Xác định PP đổi mới áp dụng cho từng nội dung, từng bài; Xác định nội dung, hình thức KTĐG; Phân công dạy minh họa.

Bước 3: Sinh hoạt chuyên môn yêu cầu GV soạn, tiến hành dạy thể hiện sự sáng tạo của cá nhân

Bài học minh họa cần phải thể hiện tính sáng tạo, áp dụng các PPDH và kiểm tra đánh giá mới để cùng nghiên cứu thông qua dự giờ, suy ngẫm, chia sẻ. Nên tôn trọng và khuyến khích sự tự chủ, sáng tạo của GV khi soạn bài với ý tưởng mới. Mục tiêu, nội dung và PP của giờ học do GV dạy minh họa chủ động lựa chọn. Do đó, GV dạy minh họa cần tự quyết định mục tiêu bài học, lựa chọn nội dung, TBDH, kết cấu và tiến trình bài học.

Yêu cầu của SHCM đối với một tiết dạy theo NCBH tốt là một bài học có sự sáng tạo, thể hiện một hay các khía cạnh sau: Tiết dạy đặt ra các mục tiêu mới có ý nghĩa hơn đối với HS, có thể; khác với các sách hướng dẫn chung hiện nay. Tiết dạy có điều chỉnh nội dung dạy trong SGK cho phù hợp và có ý nghĩa đối với HS. - Có ý định sáng tạo về hình thức và kỹ thuật tổ chức hoạt động học tập để nâng cao chất lượng bài học.

Bước 4: Sinh hoạt chuyên môn dự giờ tiết dạy minh họa

Người dạy minh họa: thay mặt cho nhóm thiết kế thể hiện các ý tưởng đã thiết kế trong bài học. Tuy nhiên, trong quá trình dạy minh họa nếu có tình huống mới xảy ra không đúng với dự kiến đã thiết kế thì người dạy minh họa vẫn có thể linh hoạt thay đổi ngữ liệu, phương pháp cho phù hợp với tình huống xảy ra nhưng vẫn phải đảm bảo mục tiêu và kiến thức của bài

học. Giáo viên quan tâm đến những khó khăn của HS, lựa chọn, sử dụng ngôn ngữ đơn giản, gần gũi, dễ hiểu phù hợp với khả năng nhận thức của HS.

Bước 5: Sinh hoạt chuyên môn thảo luận về giờ dạy minh họa

Sau khi dự giờ minh họa, sinh hoạt chuyên môn xác định thời gian thảo luận: Có thể thực hiện ngay sau giờ dạy hoặc sau đó nhưng không quá 1 tuần. Khi thảo luận, sinh hoạt chuyên môn thực hiện các bước sau:

- GV dạy minh họa chia sẻ về mục tiêu bài học, những ý tưởng mới, những thay đổi, điều chỉnh về nội dung, phương pháp dạy học, những cảm nhận của mình qua giờ học, những điều hài lòng và chưa hài lòng trong quá trình dạy minh họa.

- Người dự đưa ra các ý kiến nhận xét góp ý về giờ học theo tinh thần trao đổi, chia sẻ, lắng nghe mang tính xây dựng.

- + Đánh giá về HS;

- + Đánh giá bài học kinh nghiệm rút ra được sau khi dự giờ;

- + Đánh giá chuyên môn;

Người chủ trì dẫn dắt buổi thảo luận tập trung vào nội dung trọng tâm, tạo không khí thân thiện, cởi mở và luôn linh hoạt xử lý các tình huống xảy ra trong quá trình thảo luận. Tôn trọng và lắng nghe tất cả ý kiến của GV, không áp đặt ý kiến của mình hoặc của một nhóm người.

Cuối buổi thảo luận, người chủ trì tóm tắt lại vấn đề thảo luận và đưa ra các biện pháp hỗ trợ việc học của HS. Những người tham dự tự suy nghĩ rút kinh nghiệm và lựa chọn các biện pháp áp dụng cho các giờ dạy của mình. Không đánh giá xếp loại giờ học. Không chỉ quan tâm đánh giá GV.

Bước 6: Áp dụng cho thực tế dạy học hàng ngày: là khâu cuối cùng trong nghiên cứu bài học, vì sau khi SHCM đã triển khai đầy đủ 5 bước trên, GV sẽ nghiên cứu vận dụng, kiểm nghiệm những gì đã học, tự đúc rút thêm những vấn đề thắc mắc, băn khoăn. Trên cơ sở đó tiếp tục NCBH (GV có thể dạy lại bài học đó, chuẩn bị bài minh họa tiếp theo) hoặc áp dụng các giờ dạy hàng ngày của mình. Việc làm này giúp cho GV trở thành những “nhà nghiên cứu thực hành”. Việc NCBH, suy cho cùng là để GV có năng lực mới, vận dụng trong công việc hàng ngày. Ý nghĩa đích thực của NCBH là giúp GV không ngừng nâng cao năng lực chuyên môn để đảm bảo tốt việc nâng cao chất lượng từng bài học của HS và tiến dần đến mục tiêu đã đề ra.

Chính vì thế, nội dung quản lý hoạt động SHCM

theo hướng NCBH cũng không nằm ngoài việc quản lý hoạt động của các chủ thể trong mối quan hệ qua lại đó. Để thực hiện thành công mục tiêu đổi mới nội dung SHCM theo nghiên cứu bài học, Hiệu trưởng trường Tiểu học cần tập trung xây dựng văn hóa nhà trường thân thiện thông qua việc xây dựng mối quan hệ thân thiện giữa các chủ thể, cũng là các thành viên trong nhà trường. Mối quan hệ giữa cán bộ quản lý và GV là mối quan hệ hai chiều, trong đó cán bộ quản lý trong nhà trường luôn lắng nghe thấu hiểu và hỗ trợ kịp thời khi GV gặp phải khó khăn. Đối với SHCM theo NCBH thì mối quan hệ này được hình thành trong SHCM, nơi cán bộ quản lý và GV làm việc cùng nhau, có điều kiện để hiểu biết sâu sắc về đồng nghiệp, thông cảm, chấp nhận và hỗ trợ giúp nhau trong công việc.

Như vậy, Quản lý SHCM theo NCBH tại các trường Tiểu học là quá trình tác động của Hiệu trưởng đến TTCM và GV, giúp GV hợp tác với nhau nhằm tìm ra các giải pháp cải tiến quá trình dạy học để tạo điều kiện tốt nhất phát triển năng lực học tập của HS.

3. Kết luận

Quản lý hoạt động SHCM theo NCBH là quá trình tác động từ Hiệu trưởng đến các tổ chuyên môn và GV, giúp GV có năng lực hợp tác, kỹ năng thực hiện các nội dung về NCBH. Qua các hoạt động NCBH, GV hiểu NCBH là cơ hội để phát triển năng lực bản thân khi tham gia SHCM theo hướng NCBH với bản chất hướng đến cá nhân nhưng lại thay đổi đến các thành phần tham gia.

Nội dung quản lý hoạt động sinh hoạt chuyên môn theo NCBH của Hiệu trưởng trường Tiểu học gồm: Xây dựng kế hoạch triển khai hoạt động SHCM theo hướng NCBH của nhà trường; Tổ chức bồi dưỡng năng lực NCBH cho GV; Chỉ đạo SHCM, triển khai SHCM theo NCBH; Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ hoạt động SHCM theo NCBH của các SHCM; Tạo động lực cho đội ngũ TTCM, cho GV và HS, phát huy tính chủ động, sáng tạo trong HDDH.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục & Đào tạo (2019), *Chương trình tổng thể giáo dục phổ thông*, Nxb Giáo dục, Hà Nội

2. Bộ Giáo dục & Đào tạo (2020), *Thông tư 28/2020/TT- BGDĐT về Điều lệ Trường tiểu học*. Hà Nội

3. Bộ GD&ĐT (2013), *Hướng dẫn SHCM theo nghiên cứu bài học, Tài liệu tập huấn cho Hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn trường phổ thông*. Hà Nội

4. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW của hội nghị BCH Trung ương 8 khóa X về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội